

vseh drugih do združevanja in svobodnega izrekanja svojih prepričanj. Zavzemam se, skratka, za vzpostavitev slovenske države in za to, naj ta država omogoči svobodno izražanje in uveljavljanje vseh političnih interesov, seveda na demokratičen način, in resnično uveljavitev vseh človekovih pravic in državljanskih svoboščin, vključno s pravico do izražanja in uveljavljanja nacionalne pripadnosti in suverenosti naroda.

Boštjan
M. Zupančič

Suverenost slovenskega naroda

Pravni pojem suverenosti je opredeljen kot najvišja, absolutna in nenadzorovana oblast v kakšni državi; gre za najvišjo politično moč, za vseobsežno kontrolo nad ustavo, nad strukturo vlade in njene administracije, za samozadostnost virov politične moči, iz katerih so potem izvedeni še vsi posamični politični vzvodi. Gre za mednarodno neodvisnost države v kombinaciji s pravico in močjo te države,

da ureja notranje zadeve brez tujega diktata; gre tudi za politično družbo ali državo, ki je potemtakem suverena in neodvisna. Gre za pravico in moč in oblast napraviti karkoli v državi, ne da bi bilo treba o tem komu polagati račun; gre za pravico izdajati in izvajati zakone, za pravico predpisovati in pobirati davke, vojskovati se in sklepati mir, stopati v mednarodne zveze in sklepati mednarodne zaveze.

Če govorimo o suverenosti tako, postane jasno, da slovenska država ni suverena. Ostajata še dve možnosti. Govorimo lahko o »suverenosti« v prenesenem pomenu besede, ali o slovenski suverenosti *in spe*.

Nekaj besed torej o metaforičnem pomenu besede »suverenost« v slovenskem sobesedilu. V porajajoči se slovenski pomladi postaja očitno, da se slovenski narod prebujajo od znotraj in da njegova rast in zorenje prav tako nastajata od znotraj. Da raste, kakor raste jabolko, od znotraj navzven. Ta povnanjena notranjost, to narodovanje, ki nastaja iz sicer neimenovane navdiha v narodu in ki poraja brstenje vsega tistega, kar je bilo v dolgi petinštiridesetletni zimi zatrto, je neustavljiv proces, kateremu nadaljnega razvoja in konca pravzaprav ne moremo predvideti. Tudi sedanja očitno omejena in nesuverena svoboda slovenskega naroda je zadosten porok, da se v biti naroda sprožajo vrvenja. O njih prej ni bilo ne duha ne sluha.

O teh silnicah smemo in moramo govoriti, čeprav je po drugi strani jasno, da moč tega vrvenja izhaja tudi, če že ne predvsem, iz dejstva, da ostajajo nepopolno razumljene. Brez nepotrebnega mistificiranja pa je mogoče reči, da se v narodu vzpostavlja istovetnost, za katero poprej nismo vedeli; da se iz naroda po sebi sedaj oblikujemo v narod zase; da se prebujamo na ravneh, ki jih prej kratko in malo ni bilo, da naseljujemo pokrajine, ki so bile prej ali povsem nenaseljene ali pa opustošene.

Naravno je, da to vodi k vrvenju in navdušenju, tistemu navdušenju, katerega poprej naši ljudje doslej niso bili niti sposobni. Poprej zgolj razglaševana samobitnost slovenskega naroda je zadobila svojo vsebino v tisti meri, v kateri smo sedaj priča krepitvi procesov samospoznavanja in samo-

zavedanja nas vseh kot javnih pojavnosti. Slovenec je tako zadobil svoj vsem in zato tudi sebi očiten obstoj. Javnost, katere prej ni niti bilo, se je sedaj spričo svobode tiska in govora vzpostavila in pričela povratno delovati na vse tiste, ki so jo prej sami zavestno zatirali. Tako statistično-razsežno samospoznavanje napeljuje vezi med tistimi, ki se prej sploh niso poznali, ki med seboj spoznava tiste, ki so si bili prej tujci, z drugo besedo, iz poprej anomičnega prahu posameznikov v resnici šele vzpostavlja medsebojno povezano skupnost ljudi, skupin, političnih prepričanj in pripadnosti. Vse to napravlja Slovence in Slovenijo prvič po vojni za resnične.

Ta resničnost se kaže tudi v načinu govorjenja in pisanja. Poprej jalovo in prazno govorjenje, suho birokratsko floskuliranje, besede na odmet in misli zgolj preračunane na učinek – vse to je preraslo v drugačno govorjenje in drugačno razmišljanje. Od znotraj je nabreklo kakor brstič, tako da tisti, ki bere, čuti, da s tem zajema ne le sedanjost, marveč tudi prihodnost, da s tem, ko bere, sodeluje pri rasti tistega, o čemer piše in govori, da zaradi svoje iskrenosti tudi sam postaja bolj resničen, da se konkretizira tam, kjer je bil prej abstrakten, da obstaja tam, z drugo besedo, kjer ga prej sploh ni bilo.

Fenomenologija porajanja narodne biti, nekega doslej prepovedanega narodnega duha, neke doslej iz zaznavanja izobčene želje po obstoju, nekega zretja k doslej le slutenim obzorjem, vse to je vendarle in navsezadnje – le fenomenologija. Ne prav daleč za temi pojavnostmi, in sedaj jih že vsi čutimo, pa vendarle stoji še širša, splošnejša in še globlja raven dogajanja, raven, ki je *meta ta fizike*, ki je torej onstranska v več kot enem pomenu te besede. Pred meseci sem že zapisal, da je narod, ki je pozabil na svojega boga, tudi sam prepuščen pozabi. K temu sem z vso resnostjo in brez sprenevedanja dodal, da je to izjavo mogoče razlagati dobesedno ali v prenesenem pomenu besede. Prepustimo dobesedno razlago prerokom, za trenutek pa se vendarle pomudimo pri prenesenem pomenu boga v slovenskem prostoru.

Ko se to slovensko ljudstvo dviguje s kolen, na katerih je kot hlapec lastnega nezavedanja klečalo doslej, mora, in pri tem nima izbire, v sebi začutiti tisto pokončnost, ki iz sužnja, se pravi oportunist, prestrašenca in plazilca, spreminja v gospodarja. Razlika med slednjim in onim je pač še vedno v tem, da gospodar, dobesedno prezirajoč smrt, zre v lastno prihodnost s hotenjem, da jo vzpostavi kategorično, od znotraj, se pravi samobitno, se pravi zaradi sebe. In zato, na koncu, tudi navzven.

In vendar, ne zaradi sebe, marveč očitno v imenu nečesa. Nečesa, kar je večje, kot on sam, nečesa, čemur na življenje in smrt pripada, se pravi vsekdar in popolnoma in za vedno.

Tisti trenutek, ko v človeku nastane zavest o tem, da je smisel njegovega obstoja lahko samo v takšni bogu podobnosti, tisti trenutek preneha razlika med onim, ki je v oltarju, in med tistim, ki postavlja v oltar. Povedano za tim. realiste in psihoanalitično govorjeno gre tu za aktivacijo določenih arhetipičnih mehanizmov v podzavesti, ki se vklaplja v kolektivno podzavest in pri tem porajajo pripadnosti svetu in času.

Ta svet in ta čas ni od včera in ne sega samo do fizičnih meja.

V eni ali drugi perspektivi, govorjeno metafizično ali psihoanalitično, pa gre za erotično zavezo in sodelovanje pri procesu, ki ne sega onstran

danega, v katerem človek kot posameznik in človek kot član določene skupnosti prebija lastne okvire in s tem dobesedno proizvaja resničnost.

Zares, proizvaja resničnost, živeti namreč ni mogoče samo od kruha. Z dejanji je treba udejaniti, se pravi napraviti resnično tisto, česar še ni, pa bi lahko bilo. To se sedaj dogaja. Dogaja se v časopisih, dogaja se med ljudmi, dogaja se na predavanjih, dogaja se v osnovnih šolah, dogaja se povsod tam, kjer so vsaj trije zbrani in imenu tega, kar ostaja in mora ostati neimenovano.

Ta zbranost, to zbiranje, ta logos. Tu se torej precipitira tisto, kar je bilo poprej samo navzoče v raztopini, česar se ni videlo, pa je vendarle bilo in je čakalo na svoj zgodovinski trenutek, da se pokaže.

Ta filogenetična faza razvoja, skozi katero mora tudi to ljudstvo, in to prav v tem trenutku, pa ima razsežnosti, ki niso pomembne samo za naš sorazmerno majhen in od sveta oddaljen prostor. Tisti, ki prihajajo od zunaj, to vidijo. Zaznavajo to oborino in to, da se tu nekaj dogaja. Kaj se dogaja, sprašujejo, in na to vprašanje jim odgovarjamo, da, da, da se v resnici dogaja.

Da je, kar prej ni bilo. Da je bolj navzoče, da je bolj res, da vse bolj je, kakor je bilo, da se nič več ne postavlja vprašanje, zakaj sploh kaj je, zato ker enostavno je tako, da iz tega izhajata navzočnost in pripadnost nečemu, – tudi to je očitno tistim, ki prihajajo od zunaj. Tako očitno je, da si tudi sami žele pripadati.

To, kar se v Sloveniji ta trenutek dogaja, je poskus in preskus cele zahodne civilizacije. Kot topla greda, v kateri so posajene različne, sicer ne so-rodne rastline, je Slovenija, ki je bila kot podnajemnica v federalni državi, odrešena bremena surove suverenosti, lahko iz sebe spočela zorenje, ki bi ga, ujeta v tradicionalno suverenost – ta pa temelji na moči in proizvaja moč – ne mogla spočeti. Tako pridemo do točke dialektičnega obrata, v kateri uvidimo, da je poanta slovenske suverenosti ta trenutek celo v njeni nesuverenosti, v tem, da nimamo ne vojske ne diplomacije ne pošte in tudi ne drugih bremen moči, ki porajajo ujetost v staro in nemožnost poskušati z nečim novim.

Jeziček na tehtnici za slovensko renesanso je bila slej ko prej svoboda govora in tiska, svoboda, ki je besedi omogočila, da v sebi sesiri vsebino, ki je prej čakala na svoj nastanek.

Temu nastanku smo sedaj priča. Odločilno je, ali bomo to svoje doživljanje sebe, drugih in sveta zadržali zase. Ali pa se bomo, nesebično, kakor se gospodarju spodobi, odprli drugim, tudi drugim v Jugoslaviji, morda predvsem njim, ki sami čakajo in so dovezetni. Zgodovina je pravična. Še zlasti pa, kakor Ibsenova Nora, kaznuje sebičnost v odločilnih trenutkih.